

Sygn. akt III AUa 192/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober
Sędziowie:	SSA Grażyna Horbulewicz (spr.) SSA Bożena Grubba
Protokolant:	stażysta Anita Musijowska

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2016 r. w Gdańsku

sprawy J. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 grudnia 2014 r., sygn. akt IV U 1091/14

oddala apelację.

SSA Bożena Grubba SSA Michał Bober SSA Grażyna Horbulewicz

Sygn. akt: III AUa 192/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 czerwca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił wysokość i podjął wypłatę przysługującej J. M. emerytury od 1 czerwca 2014 r., tj. od miesiąca złożenia wniosku. W tej samej decyzji organ rentowy obliczył wysokość emerytury przysługującej ubezpieczonemu, która od dnia 1 lipca 2014 r. wyniosła 2915,35 zł. brutto, tj. 2400,97 zł. netto.

J. M. złożył odwołanie od powyższej decyzji, wskazując, że kwota kapitału początkowego i kwota składek w zaskarżonej decyzji nie zgadzają się z kwotami podanymi w decyzji ZUS z dnia 30 kwietnia 2014 r.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 9 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w punkcie 1 zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że kwota składek i kwota kapitału początkowego zaewidencjonowane na koncie J. M. po dniu 31 stycznia 2014 r., za który przeprowadzono ostatnią waloryzację, podlegają waloryzacji kwartalnej za IV kwartał 2013 r., powiększonej o kwoty uzyskane w wyniku poprzedniej waloryzacji kwartalnej i w punkcie 2 stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, że J. M., urodzony (...), złożył w organie rentowym wnioski o prawo do emerytury, który decyzją z dnia 8 października został załatwiony odmownie.

Wyrokiem z dnia 12 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T. zmienił powyższą decyzję i przyznał J. M. prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych od dnia 3 października 2013 r. Wyrok uprawomocnił się w dniu 20 marca 2014 r.

Wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Toruniu organ rentowy wydał decyzję z dnia 30 kwietnia 2014 r., którą, na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 3 października 2013 r. Ustalając wysokość należnego wnioskodawcy świadczenia pozwany wskazał, że obliczenie wysokości emerytury zgodnie z art. 53 kształtowało się następująco: $24\% \times 3080,84 = 739,40 \text{ zł}$; $(506 \times 1,3\%) (\dots),10 = 2298,11 \text{ zł}$; $(9 \times 0,7\%) (\dots),10 = 22,22 \text{ zł}$; razem: $3059,73 \text{ zł}$. ZUS - obliczając emeryturę zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej - wskazał, iż do jej obliczenia przyjął kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przyznano emeryturę. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, które ustalono na dzień osiągnięcia wieku emerytalnego.

Kwota składki zaewidencjonowana na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wyniosła $193984,66 \text{ zł}$; kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wyniosła $591459,53 \text{ zł}$; średnie dalsze trwanie życia wynosi $255,20 \text{ m-cy}$; wyliczona kwota emerytury - $3077,76 \text{ zł}$.

Obliczenie emerytury zgodnie z art. 183: wobec osiągnięcia wieku uprawniającego do emerytury w roku 2013 wysokość emerytury od 3 października 2013r. wyniosła: 20% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej, tj. $611,95 \text{ zł}$; 80% emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej, tj. $2462,21 \text{ zł}$; łącznie $3074,16 \text{ zł}$.

Wypłata świadczenia podlegała zawieszeniu z uwagi na kontynuowanie przez wnioskodawcę zatrudnienia.

Pismem z dnia 10 czerwca 2014 r. J. M. zwrócił się do pozwanego z wnioskiem o przeliczenie i podjęcie wypłaty emerytury w związku z zakończeniem przez niego zatrudnienia. Do pisma dołączył świadectwo pracy z dnia 9 czerwca 2014 r. wystawione przez (...) Spółkę z o.o. w W., z którego wynika, iż jego zatrudnienie ustało z dniem 9 czerwca 2014 roku.

Po rozpatrzeniu przedmiotowego wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzję, wskazując jednocześnie sposób, w jaki dokonał przeliczenia świadczenia ubezpieczonego.

I tak, obliczenie wysokości emerytury zgodnie z art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z FUS: Oddział przyjął dotychczasową podstawę wymiaru świadczenia (tj. przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych od 2003 do 2012). Wwpw wyniósł $136,07\%$. Podstawa wymiaru została obliczona przez pomnożenie wskaźnika jej wysokości przez kwotę bazową $3080,84 \text{ zł}$. i wyniosła $4192,10 \text{ zł}$.

Do ustalenia wysokości emerytury uwzględniono okresy składkowe w ilości 42 lat, 10 miesięcy i 23 dni (514 miesięcy) oraz nieskładkowe, które po ograniczeniu do wymiaru $1/3$ okresów składkowych wyniosły 9 miesięcy i 13 dni (tj. 9 miesięcy).

Obliczenie wysokości emerytury zgodnie z art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS:

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

Kwota składki zaewidencjonowana na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wyniosła 185084,85 zł; kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wyniosła 530814,85 zł; średnie dalsze trwanie życia wyniosło 250,50 miesięcy; wyliczona kwota emerytury - 2857,88 zł.

Obliczenie emerytury zgodnie z art. 183: wobec osiągnięcia wieku uprawniającego do emerytury w roku 2013 wysokość emerytury od 3 października 2013 r. wyniosła: 20% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej - 629,05 zł; 80% emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej 2286,30 zł; łącznie emerytura została obliczona na kwotę 2915,35 zł brutto, tj. 2400,97 zł netto.

Zdaniem Sądu - istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy dokonując obliczenia wysokość emerytury w czerwcu 2014 r., ostatniej waloryzacji składek oraz kapitału początkowego dokonuje się za czwarty kwartał poprzedniego roku według zasad opisanych w art. 25a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy przyjęciu kwartalnych wskaźników waloryzacyjnych za cztery kwartały 2013 r., czy też wyłącznie według zasad opisanych w art. 25 powołanej ustawy - przyjmując, iż w dniu 1 czerwca 2014 r. składki zostały zwaloryzowane wskaźnikiem waloryzacji rocznej za 2013 r.

Organ rentowy stanął na stanowisku, że ponieważ ubezpieczony rozwiązał umowę o pracę z dniem 9 czerwca 2014 r. i następnie zgłosił wniosek o podjęcie wypłaty świadczenia emerytalnego w dniu 10 czerwca 2014 r., to dokonano ostatecznego przeliczenia i podjęcia wypłaty emerytury od dnia 1 czerwca 2014 r., tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Taki stan faktyczny powodował, że składki i kapitał początkowy zostały ponownie zwaloryzowane jedynie wskaźnikiem waloryzacji rocznej za 2013 r. - nie można było tutaj przeprowadzić waloryzacji kwartalnej, co spowodowało obniżenie wysokości świadczenia. Waloryzacja kwartalna nie dotyczy (zdaniem pozwanego) osób, których emerytura zostaje ustalona w czerwcu danego roku, bowiem kwota składek zostaje poddana ostatniej rocznej waloryzacji i nie podlega waloryzacji kwartalnej.

W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko ZUS nie jest zasadne, albowiem prowadzi do nieuzasadnionego obniżenia wysokości składek i kapitału początkowego w zaskarżonej decyzji, w porównaniu z decyzją z dnia 30 kwietnia 2014 r. i to w sytuacji kontynuowania jeszcze zatrudnienia przez ubezpieczonego do dnia 9 czerwca 2014 r., co sugeruje, iż powinien nastąpić wzrost składek na jego koncie.

Zdaniem Sądu I instancji ustawodawca wprowadzając zmianę w sposobie waloryzacji, zmierzał do zmiany częstotliwości waloryzacji składek dla osób przechodzących na emeryturę tak, aby stan ich konta uwzględniał przyrost przypisu składek przypadających po ostatniej waloryzacji rocznej. Jednoznacznie wskazano, że w przypadku ustalania wysokości emerytury w drugim kwartale danego roku - ostatniej kwartalnej waloryzacji składek dokonuje się za czwarty kwartał poprzedniego roku, uściślając, iż waloryzacji kwartalnej podlega kwota składek zewidencjonowanych na ostatni dzień pierwszego miesiąca kwartału, za który przeprowadzana jest waloryzacja, powiększona o kwoty uzyskane w wyniku poprzednich waloryzacji kwartalnych. Tym samym podany został mechanizm obliczenia waloryzacji, pomiędzy wskazaną w art. 25a ust. 2 ustawy emerytalnej - ostatnią kwartalną waloryzacją, a ostatnią waloryzacją roczną. Punktem wyjścia winien być zatem kwartał wskazany w powołanym przepisie i dokonana waloryzacja kwartalna, powiększona o kwoty uzyskane w wyniku poprzednich waloryzacji kwartalnych.

Ponadto Sąd zaznaczył - mając na uwadze rozważania Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie zawarte w wyroku z dnia 30 stycznia 2013 r. - który zapadł na tle podobnego stanu faktycznego, że gdyby przyjąć za organem rentowym, iż podstawa obliczenia należnej emerytury została zwaloryzowana w dniu 1 czerwca 2014 r. rocznym wskaźnikiem waloryzacyjnym za 2013 r., to przy kontrowersji, co do legalności takiego postąpienia, waloryzacji podlegałyby tylko

kwota zaewidencjonowana na koncie ubezpieczonego na dzień 31 stycznia 2014 r.; jaki tryb rekompensaty wówczas należałoby zastosować za czas od 31 stycznia do 1 czerwca 2014 r.?. Taka praktyka waloryzacyjna prowadziłaby do niedopuszczalnego zróżnicowania sposobu ustalenia wysokości emerytury w trakcie jednego kwartału (odrębnego ustalania wysokości emerytury w czerwcu każdego roku), ze skutkiem w postaci nierównego traktowania wszystkich ubezpieczonych (art. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych); reguły równości i niedyskryminowania stron stosunku ubezpieczenia społecznego (art. 2a powołanej ustawy) mogą tu być przywołane, jako zasady współzycia społecznego w ocenie decyzyjności organu rentowego (por. też wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2009 r., II UK 138/09).

Mając na uwadze powyższe, przy uwzględnieniu treści art. 25 oraz art. 25a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku.

Jednocześnie Sąd Okręgowy stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w oparciu o art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Sąd miał przy tym na względzie fakt, że przy rozstrzygnięciu niniejszego sporu dysponował takim samym materiałem dowodowym jak ten, który posiadał organ rentowy w toku postępowania administracyjnego. Jak już bowiem wcześniej wskazano, spór w sprawie nie dotyczył stanu faktycznego (ten był bezsporny), lecz koncentrował się na kwestii prawnej. Wobec powyższego Sąd poprzestał na przeprowadzeniu tych dowodów, którymi już wcześniej dysponował ZUS Oddział w T..

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie II sentencji wyroku.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego tj. 24, art. 25, art. 25a w zw. z art. 183 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez zmianę zaskarżonej decyzji i ustalenie, że kwota składek i kwota kapitału początkowego zaewidencjonowane na koncie J. M. po 31 stycznia 2014 r., za który przeprowadzono ostatnią waloryzację, podlegają waloryzacji kwartalnej za IV kwartał 2013 r., powiększonej o kwoty uzyskane w wyniku poprzedniej waloryzacji kwartalnej.

W związku z powyższym organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany wskazał, iż samo brzmienie wyroku sądu I instancji nie jest właściwe. Skoro bowiem wnioskodawca odwołał się od decyzji emerytalnej to sąd winien zobowiązać organ rentowy do wyliczenia emerytury przy przyjęciu kapitału początkowego za 2013 r. z uwzględnieniem waloryzacji kwartalnej. Jednakże i takie rozwiązanie nie jest zupełne, bowiem sąd ustalił, że kwota składek i kwota kapitału początkowego zaewidencjonowane na koncie J. M. po 31 stycznia 2014 r., za który przeprowadzono ostatnią waloryzację, podlegają waloryzacji kwartalnej za IV kwartał 2013 r., powiększonej o kwoty uzyskane w wyniku poprzedniej waloryzacji kwartalnej. Natomiast zgodnie z art. 25 ustawy podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz z waloryzowanego kapitału początkowego.

Odnosnie zaś samych wyliczeń świadczenia hipotetycznego i „ostatecznego” pozwany wskazał, że przepisy dotyczące waloryzacji składek nie uległy zmianie i z całą pewnością organ rentowy nie mógł przy podjęciu wypłaty emerytury wnioskodawcy w czerwcu 2014 r. przyjąć waloryzacji kwartalnej, skoro już została ogłoszona wysokość waloryzacji rocznej. W tej kwestii apelacja jest uzasadniona, bowiem zgodnie z art. 25 powołanej wyżej ustawy podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury (a nie od miesiąca, od którego przyznano prawo do emerytury). Dodatkowo skarżący podkreślił, że strona już w decyzji z dnia 30 kwietnia 2014 r. została pouczona, iż wysokość emerytury zostanie ostatecznie

naliczona w momencie podjęcia wypłaty świadczenia, co ostatecznie nastąpiło decyzją z dnia 18 czerwca 2015 r. Organ rentowy dokonał takiego wyliczenia zgodnie z obowiązującymi przepisami, mając na uwadze obowiązujące wskaźniki.

Dodatkowo ZUS wskazał, że brzmienie punktu I sentencji wyroku nie jest zgodne z przepisem art. 25a ust. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który *expressis verbis* stanowi, iż w takiej sytuacji, w przypadku ustalania wysokości emerytury w drugim kwartale danego roku - ostatniej kwartalnej waloryzacji składek dokonuje się za czwarty kwartał poprzedniego roku. Chodzi tu o kwartalną waloryzację składek na ubezpieczenie emerytalne zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego po dniu 31 stycznia roku, za który przeprowadzono ostatnią waloryzację, o której mowa w art. 25 cytowanej ustawy. W niniejszej sprawie chodzi więc o ostatnią waloryzację za rok 2013.

Wobec powyższego apelujący stanął na stanowisku, że nie jest prawidłowe stwierdzenie przez Sąd I instancji odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Niniejszy spór był przecież sporem, co do prawa, a stwierdzonych okoliczności faktycznych nie kwestionowała żadna ze stron.

Zdaniem organu rentowego, wysokość emerytury wynikająca z decyzji z 18 czerwca 2014 r. ustalona została w sposób prawidłowy, na skutek właściwej interpretacji przepisów dotyczących waloryzacji.

Wobec powyższego apelacja organu rentowego jest zasadna.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Istota sporu w niniejszej sprawie dotyczyła kwestii, czy pozwany, dokonując - zgodnie z wnioskiem ubezpieczonego - ponownego ustalenia podstawy wysokości emerytury, zasadnie dokonał waloryzacji świadczenia za czwarty kwartał poprzedniego roku, czy też winien dokonać jego obliczenia według zasad opisanych w art. 25 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887) - przyjmując, iż w dniu 1 czerwca 2014 r. składki zostały zwaloryzowane wskaźnikiem waloryzacji rocznej za 2013 r.

Przystępując do analizy zasadności wywiezionej przez pozwanego apelacji, tytułem wstępu wskazać należy, że trafnie podniósł on, iż sentencja zaskarżonego orzeczenia bezsprzecznie została zredagowana w sposób nieprawidłowy, jednak – jak wynika z pisma organu rentowego z dnia 12 kwietnia 2016 r., stanowiącego odpowiedź na zobowiązanie Sądu odwoławczego z dnia 7 marca 2016 r. – możliwym jest dokonanie obliczenia należnego wnioskodawcy świadczenia według wytycznych Sądu Okręgowego, a nadto obliczone w ten sposób świadczenie jest wyższe, aniżeli ustalone decyzją z dnia 18 czerwca 2014 r.

I tak, pozwany podał, że dokonując przeliczenia świadczenia emerytalnego wnioskodawcy zgodnie z treścią punktu pierwszego zaskarżonego wyroku hipotetyczna wartość kapitału początkowego na dzień 1 czerwca 2014 r. wynosi 186 624,46 zł, po waloryzacji: 584 223,34 zł, wartość zwaloryzowanych składek wynosi 202 140,98 zł, natomiast hipotetyczna wartość emerytury wynosi 3 140,39 zł.

Pozwany wyjaśnił, że składka za 2012 r. wynosi:

I kwartał: $2\,272,12 \times 101,30\% = 2\,301,66\text{ zł}$

II kwartał: $(2\,301,66 + 2\,759,94) \times 100\% = 5\,061,60\text{ zł}$

III kwartał: $(5\,061,60 + 2\,455,36) \times 100,40\% = 7\,547,03\text{ zł}$

IV kwartał: $(7\,547,03 + 2\,795,52) \times 114,60\% = 11\,852,56\text{ zł}$

Składka za 2013 r. wynosi:

I kwartał: $(11\ 852,56 + 2\ 269,10) \times 100,40\ \% = 14\ 178,15\ \text{zł}$

II kwartał: $(14\ 178,15 + 2\ 613,10) \times 100\ \% = 16\ 791,25\ \text{zł}$

$16\ 791,25 \times 100\ \% - 16\ 791,25\ \text{zł}$.

Składka za okres od lipca 2013 r. do grudnia 2013 r.: 6 935,92 zł

Składka za okres od stycznia 2014 r. do maja 2014 r.: 4 422,16 zł

Łączna wysokość zwaloryzowanych składek wynosi: $173\ 991,65 + 16\ 791,25 + 6\ 935,92 + 4\ 422,16 = 202\ 140,98\ \text{zł}$.

Obliczenie emerytury w trybie art. 183 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 grudnia 1998 r.:

Zwaloryzowane składki: 202 140,98 zł Zwaloryzowany kapitał początkowy: 584 223,34 zł Średnie dalsze trwanie życia: 250,50

Wysokość emerytury obliczonej zgodnie z art. 26 powołanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS: 3 139,18 zł.

Wysokość emerytury obliczonej zgodnie z art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z FUS:

3 145,23 zł

Obliczenie emerytury zgodnie z art. 183 ustawy o emeryturach i rentach z FUS:

Wysokość emerytury z art. 26 $80\ \% \times 3\ 139,18 = 2\ 511,34\ \text{zł}$

Wysokość emerytury z art. 53 $20\ \% \times 3\ 145,23 = 629,05\ \text{zł}$

Łącznie emerytura na dzień 1 czerwca 2014 r. wynosi: 3 140,39 zł.

Analizując przedstawione przez pozwanego wyliczenia, w kontekście przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w pierwszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 26 ust. 1 rzeczonej ustawy emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183.

W myśl art. 25 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b i art. 185.

Stosownie zaś do treści art. 25 ust. 3 i 4 ustawy waloryzację składek przeprowadza się corocznie, od dnia 1 czerwca każdego roku, poczynając od waloryzacji za rok 2000, z uwzględnieniem art. 25a. W wyniku przeprowadzonej waloryzacji stan konta nie może ulec obniżeniu (ust.3). Waloryzacji podlega kwota składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego na dzień 31 stycznia roku, za który jest przeprowadzana waloryzacja, powiększona o kwoty z tytułu przeprowadzonych waloryzacji (ust. 4).

Z kolei art. 25a ust. 1-3 ustawy emerytalnej stanowi, że przy ustalaniu wysokości emerytury kwota składek na ubezpieczenie emerytalne zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego po dniu 31 stycznia roku, za który przeprowadzono ostatnią waloryzację, o której mowa w art. 25, jest waloryzowana kwartalnie (ust. 1). W przypadku ustalania wysokości emerytury:

- 1) w pierwszym kwartale danego roku - ostatniej kwartalnej waloryzacji składek dokonuje się za trzeci kwartał poprzedniego roku;
- 2) w drugim kwartale danego roku - ostatniej kwartalnej waloryzacji składek dokonuje się za czwarty kwartał poprzedniego roku;
- 3) w trzecim kwartale danego roku - ostatniej kwartalnej waloryzacji składek dokonuje się za pierwszy kwartał danego roku;
- 4) w czwartym kwartale danego roku - ostatniej kwartalnej waloryzacji składek dokonuje się za drugi kwartał danego roku (ust. 2).

Waloryzacji kwartalnej podlega kwota składek zaewidencjonowanych na ostatni dzień pierwszego miesiąca kwartału, za który przeprowadzana jest waloryzacja, powiększona o kwoty uzyskane w wyniku poprzednich waloryzacji kwartalnych (ust.3).

Sąd Apelacyjny rozpoznający analogiczną do niniejszej sprawę (sygn. akt III AUa 8/15) powziął wątpliwość, co do tego czy użyty w art. 25a ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013r., poz. 1440) zwrot: „składek na ubezpieczenie emerytalne zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego po dniu 31 stycznia roku, za który przeprowadzono ostatnią waloryzację, o której mowa w art. 25” oznacza, że przez ostatnią waloryzację tzw. roczną należy rozumieć waloryzację składek przeprowadzoną w dniu 1 czerwca roku poprzedzającego rok, w którym następuje wypłata emerytury, a tym samym w przypadku emerytur wypłacanych od dnia 1 czerwca (i po tym dniu) nie przeprowadza się kolejnej waloryzacji, o której mowa w art. 25 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; czy też w przypadku wypłaty emerytury od dnia 1 czerwca danego roku (lub po tym dniu), „ostatnią” waloryzacją, o której mowa w art. 25, po myśli art. 25a ust. 1, jest waloryzacja dokonana 1 czerwca roku, w którym następuje wypłata emerytury, a w konsekwencji czy i w jakim zakresie należy przeprowadzać waloryzację składek w sposób określony w art. 25a ust. 2 punkty 1-4 w przypadku tych ubezpieczonych, którym emerytura wypłacana jest poczynając od dnia 1 czerwca lub po tym dniu i w oparciu o art. 390 § 1 k.p.c. przedstawił to zagadnienie prawne Sądowi Najwyższemu.

Postanowieniem z dnia 6 października 2015r. w sprawie o sygn. akt III UZP 9/15 (niepubl.) Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały. W uzasadnieniu tegoż postanowienia Sąd Najwyższy wskazał jednak między innymi, że „...Mając na względzie unormowania art. 108 w związku z art. 183 ust. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, pojawia się pytanie o zasadność dokonania przez ZUS w czerwcu 2014 r. ponownego ustalenia podstawy obliczenia wysokości emerytury ubezpieczonego (a nie ponownego ustalenia samej wysokości świadczenia) w sytuacji, gdy prawo do emerytury, nabyte z mocy art. 24 tego aktu, zostało przyznane wnioskodawcy a świadczenie obliczono decyzjami organu rentowego już w maju 2014 r., z jednoczesnym zawieszeniem wypłaty świadczenia z uwagi na kontynuowanie przez uprawnionego zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy bez rozwiązania stosunku pracy.”

Tożsamo stanowisko zaprezentował Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 3 listopada 2015 r. (sygn. akt III UZP 12/15, niepubl.), gdzie Sąd ten podał, iż „Kwotę emerytury w systemie zdefiniowanej składki ustala się tylko raz, albo w dniu nabycia prawa, albo w dniu realizacji ryzyka (obecnie rozwiązania stosunku pracy). Tak ustalona emerytura może być już tylko powiększona w przypadku dalszego opłacania składek w sposób podany w art. 108 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z tym przepisem mechanizm przeliczenia emerytury polega na zwiększeniu świadczenia obliczonego według reguł określonych w art. 26 tej ustawy o iloraz zwaloryzowanych składek zaewidencjonowanych na koncie pracującego emeryta po dniu ustalenia prawa do emerytury i wyrażonego w miesiącach średniego trwania życia ustalonego dla wieku danego ubezpieczonego w dniu złożenia wniosku o ponowne ustalenie wysokości świadczenia. W odniesieniu do emerytury nabytej na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie ma odpowiednika art. 110 tej ustawy, pozwalającego na ponowne ustalenie świadczenia w sytuacji zawieszenia prawa ze względu na nierozwiązanie stosunku pracy. W dniu wejścia w życie art. 25 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ryzykiem emerytalnym było osiągnięcie wieku emerytalnego, a zatem wypłata emerytury przysługiwała bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Decyzja wydawana była tylko jeden raz i w ustawie

nie przewidziano przepisu ustalającego tryb przeliczenia podstawy wymiaru emerytury w systemie zdefiniowanej składki.”

Zaznaczyć w tym miejscu należy, że postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2015r. wydane zostało w związku z przedstawieniem temu Sądowi zagadnienia prawnego na tle stanu faktycznego bardzo zbliżonego do stanu w niniejszej sprawie, gdyż w wyżej wymienionej sprawie ubezpieczonemu przyznano prawo do emerytury w maju 2013 r., lecz wypłatę zawieszono z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia, podjęto wypłatę od czerwca 2013 r. W tymże postanowieniu Sąd Najwyższy jednoznacznie stwierdził, że „podjęcie wypłaty emerytury ubezpieczonego od czerwca 2013r. nie uzasadniało ponownego obliczenia podstawy wymiaru świadczenia.” W obu powołanych wyżej postanowieniach Sąd Najwyższy zaznaczył, iż „Składki na ubezpieczenie emerytalne zgromadzone na indywidualnych kontach ubezpieczonych, jako składnik podstawy obliczenia emerytury podlegają waloryzacji. W świetle art. 25 ust. 3 ustawy, składki te podlegają w pierwszym rzędzie waloryzacji rocznej, od dnia 1 czerwca każdego roku, poczynając od waloryzacji za 2000 rok, natomiast waloryzacja kwartalna, uregulowana w art. 25a ustawy, stanowi jej uzupełnienie. Art. 25 ust. 4 ustawy stanowi, że waloryzacji podlega kwota składek zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego na dzień 31 stycznia roku, za który jest przeprowadzona waloryzacja, powiększona o kwoty z tytułu przeprowadzonych waloryzacji. Wskaźnik waloryzacji składek jest równy wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w roku kalendarzowym poprzedzającym termin waloryzacji w stosunku do poprzedniego roku powiększonemu o wzrost realny sumy przypisu składek na ubezpieczenie emerytalne w roku kalendarzowym poprzedzającym termin waloryzacji w stosunku do roku poprzedniego. Wskaźnik waloryzacji składek nie może być niższy niż wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w roku kalendarzowym poprzedzającym termin waloryzacji w stosunku do poprzedniego roku.

Roczna waloryzacja polega na tym, że w czerwcu danego roku waloryzuje się składki należne do końca poprzedniego roku kalendarzowego, a podlegające zaewidencjonowaniu na koncie ubezpieczonego do dnia 31 stycznia roku, w którym przeprowadzana jest waloryzacja (roku waloryzacji). Waloryzację roczną składek przeprowadza się w dniu 1 czerwca z tego względu, że wskaźnik owej waloryzacji za poprzedni rok ogłaszany jest do dnia 25 maja kolejnego roku. Waloryzacja składek przeprowadzana w danym roku oznacza więc podwyższenie (zwaloryzowanie) kwoty składek należnych do końca poprzedniego roku, a wpłaconych do dnia 31 stycznia roku waloryzacji. Wyznaczenie daty 31 stycznia, jako dnia ustalenia stanu konta podlegającego rocznej waloryzacji, jest uzasadnione tym, że zgodnie z art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, wpłaty składek za dany miesiąc należy dokonać do określonego dnia następnego miesiąca, zatem wpłata składki za grudzień danego roku następuje w styczniu kolejnego roku.

Natomiast składki należne za okres po zakończeniu danego roku obrotowego, które nie zostaną objęte kolejną roczną waloryzacją (gdyż ta nastąpi już po przyznaniu i obliczeniu wysokości świadczenia) podlegają waloryzacji kwartalnej, o jakiej mowa w art. 25a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W trybie cytowanego powyżej przepisu waloryzowana jest kwota składek zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego na ostatni dzień pierwszego miesiąca kwartału, za który przeprowadzana jest waloryzacja, powiększona o kwoty uzyskane w wyniku poprzednich waloryzacji kwartalnych. Podobnie, jak w przypadku waloryzacji rocznych, także i w tym przypadku mechanizm waloryzacji ma narastający charakter i oznacza dodawanie kwoty wynikającej z poprzedniej waloryzacji i kwoty składek za dany kwartał oraz podwyższanie tak uzyskanej sumy wskaźnikiem waloryzacji. Sam wskaźnik waloryzacji jest wynikiem algorytmu podobnego do stosowanego przy waloryzacji rocznej, z tą różnicą, że chodzi o stosunek cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w kwartale, za który przeprowadzana jest waloryzacja do poprzedniego kwartału, powiększony o wzrost realny sumy przypisu składek na ubezpieczenie emerytalne w kwartale, za który przeprowadzana jest waloryzacja w stosunku do kwartału poprzedniego. Zastosowanie powyższych zasad oznacza, że podstawę obliczenia emerytury będzie stanowić suma składek po ostatniej waloryzacji rocznej powiększona o poddane waloryzacji kwartalnej składki należne za dalszy okres do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc początkujący wypłatę.”

Z wyliczeń dokonanych przez pozwanego na etapie postępowania apelacyjnego wynika, że emerytura obliczona według wskazań Sądu Okręgowego (pkt 1 wyroku) wyniosłaby 3140,39 zł i byłaby wyższa od emerytury ustalonej decyzją z

dnia 30 kwietnia 2014 r. w wysokości 3077,76 zł o kwotę 62,63 zł. Wobec niekwestionowania przez ubezpieczonego wysokości świadczenia ustalonego hipotetyczną decyzją pozwanego z dnia 22 kwietnia 2016 r., wydaną w toku postępowania apelacyjnego, mając na uwadze powołane w niniejszym uzasadnieniu przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS uznać należało, że wyrok Sądu Okręgowego odpowiadał prawu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego za prawidłowe uznać należało również stanowisko Sądu I instancji zawarte w punkcie II wyroku. Zgodnie z art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zmienionym przez art. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. w brzmieniu obowiązującym od 1 kwietnia 2009 r., w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Termin wypłaty świadczenia, stosownie do treści art. 118 ust. 1 w zw. z ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS został określony na 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, ta zaś odpowiada dacie przedstawienia dowodów (art. 118 ust. 3). Przepis art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który ma zastosowanie w rozpoznawanej sprawie jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 118 ust. 1 tej ustawy i powinien być interpretowany zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r., P 11/07 (OTK-A 2007, Nr 8, poz. 97).

Wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego: z 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNP 2005, Nr 10, poz. 147, z 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005, Nr 19, poz. 308). Podobnie w wyroku z dnia z dnia 7 kwietnia 2010 r. w sprawie I UK 345/09 (OSNP 2011/19-20/257) Sąd Najwyższy wskazał, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność również wówczas, gdy odmowa przyznania świadczenia jest wynikiem błędu w wykładni lub/i zastosowaniu prawa materialnego. W takim przypadku późniejsze wydanie prawomocnego wyroku sądu ubezpieczeń społecznych przyznającego świadczenie i wpływ tego wyroku do organu rentowego nie mają znaczenia dla biegu terminu do wydania decyzji, od upływu którego ubezpieczonemu przysługują odsetki (art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

W niniejszej sprawie pozwany dysponował wszelkimi danymi niezbędnymi dla wypłaty emerytury ubezpieczonego w prawidłowej wysokości jednak wskutek błędnej wykładni prawa świadczenie to niezasadnie pomniejszył, a skoro tak, to ponosi odpowiedzialność na zasadzie art. 118 ust. 1a ustawy FUS.

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c., orzekł, jak w wyroku.

SSA Grażyna Horbulewicz SSA Michał Bober SSA Bożena Grubba